IV

— ત્રીજા ધોરણ માટે —

મુ.બ.ગણિત શિક્ષક ભા. ૪

કિંમત ૦-૨-૬

પોસ્ટેજ જુદું

આગાઉ.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ

[illegible] —સુરત.

બુકસેલર: લલ્લુભાઈ નારણદાસ [illegible]

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુક્સ, ઇનામ અને
લાયબ્રેરી માટે મંજુર **થએલો** અને કેળવણી
ખાતાના અધિકારી સાહેબો તેમજ વિદ્વાન
સદ્‌ગૃહસ્થોના **ઉત્તમ** સર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૪

રચનાર—**છગનલાલ મોતીરામ શાહ.**

રચનારનુ ઠેકાણું—શાહપોર-**સુરત.**

પ્રસિદ્ધ કર્તા—**છગનલાલ મોતીરામ શાહ.**

પ્રસિદ્ધ કરવાનુ ઠેકાણું—**શાહપોર-સુરત.**

છાપનાર—**નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.**

છાપવાનુ ઠેકાણુ—**"શંકર"** પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ચોગાના પુલપર ટાકી પાસે-**સુરત.**

નવી સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૯મી પ્રત ૩૦૦૦

સંવત ૧૯૭૮] [તા ૧૫ આગષ્ટ સને ૧૯૨૨

કિંમત ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે નં૦ B. A. P. ૬૫ તા ૧૪-૧૧-૧૯ થી.

ચોથા ધોરણની ભૂગોળની

પ્રશ્નોત્તરમાળા ભાગ ૧ કિંમત સાડાચાર આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં ઇનામ તથા લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કરી છે.

મુંબઈ ઈલાકાની

ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા માટે

અભિપ્રાય

રા૦ રા૦ ભાઇચંદ પુંજાદાસ શાહ.

સાદરા તાલુકા સ્કુલના હેડ માસ્તર સાહેબ,

પોતાના તા૦ ૪-૧૦-૧૯૧૯ ના પત્રમાં લખે છે, કે

"સલામઃ—"ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ભાગ ૧" આપના તરફથી મળી તે અવલોકનાં તેનાં સંબંધમાં મને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે આપે આ પુસ્તક રચવામાં શરૂઆતની કેળવણી માટે લોકમાન્ય પ્રશ્નોત્તર-

શૈલીને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે. આ પુસ્તકની રચનાથી ભૂગોળના શિક્ષણમાં ટ્રેન્ડ અનટ્રેન્ડ અને સાધારણ કેળવણી પામેલાને પણ સરળતા થઇ છે. પુસ્તકની રચના અને શિક્ષણશૈલી એ બે ભિન્ન છે. તેમાં આપે શિક્ષકોને ભૂગોળ શિખવવા માટે પુસ્તક વાચનમાં તથા તે ઉપરથી બાળકોને સમજાવતા જે કાળક્ષેપ થાય છે તેનો ખાસ અટકાવ આ પ્રશ્નોત્તરમાળા વાપરવાથી થાય, એવી યોજના કરેલી જણાય છે. દરેક શિક્ષક ધ્યાનપૂર્વક પુસ્તક વાંચે, વિચારે અને પછી નોટ કરી તે શિખવે ત્યારેજ ભૂગોળનો વિષય બાળકને સમજાવી શકે છે, આ બધું પ્રશ્નોત્તરમાળામાં સ્પષ્ટપણે ખુલાસાવાર અને વિગતવાર આવી જાય છે, તેથી મારા શિક્ષક તરીકેના અનુભવથી જણાવું છું કે આ પુસ્તક શિષ્ય, શિક્ષકો અને સામાન્યજ્ઞાન મેળવવા ઇચ્છતા જનસમુહને ઘણુંજ ઉપયોગી થઇ પડે તેવું આલેખાએલું છે. આનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકો જલદી આ વિષયમાં પારંગત થઇ શકે તેમ છે."

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૯-૧૯થી

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યો છે.

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફિસના નં૦ ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે, કે

બીજા ધોરણના

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

વાં. હ. સા આ. ના ૨૬૦/૧ તા. ૧૭-૧૨-૧૯ થી આ સ્ટેટની નિશાળોમાં ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

પ્રકરણ ૧. આંકનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૧.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક? ૨॥ કેટલા દશક? ૭॥ એટલે કેટલા દશક?

૨) ૧૨॥; ૧૫; ૧૭॥; ૭૫; ૮૭॥; ૨૨॥ના દશક કેટલા?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો? ૨૫ એટલે કેટલા સો? ૭૫ એટલે કેટલા સો?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ના સો કેટલા?

૫) ૦॥ દશક; ૦। દશક; ૦॥। દશકના એકમ કેટલા?

૬) ૦॥ સો; ૦। સો; ૦॥। સો; ૧। સો; ૨॥ સો; ૩। સો; ૭॥ સો; પોણી નવસો એટલે કેટલા?

૭) ૧૬×૦।; ૩૨×૦॥; ૪૮×૦॥।; ૫૮×૧। કેટલા?

૮) ૧૬×૨॥; ૩૨×૫; ૪૮×૭॥; ૫૨×૧૨॥ એટલે કેટલા દશક?

૯) ૮×૦।; ૧૫×૦॥; ૩૫×૦॥।; ૪૩×૧।; ૫૪×૧॥; ૬૭×૨॥?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫, ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો?

૧૧) ૨૭×૨૫; ૨૭×૫૦; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬ એટલે કેટલા સો?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫; ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫-૧૫૦; ૮૭૫-૧૨૫; ૭૫૦-૨૫૦; ૧૨૫૦-૨૫૦; ૧૨૫૦-૧૨૫; ૭૫૦-૫૦૦; ૩૫૦૦-૨૫૦; ૩૭૫૦-૭૫૦; ૨૨૫૦-૧૧૨૫ એટલે કેટલા?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦÷૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥ પાઇ = ૧ અધેલો
૩ પાઇ = ૧ પૈસો (સવાકો)
૨ પૈસા ૧ ઢબુ (અઢીકો)
૪ પૈસા - ૧ આનો; આની
૨ આના ૧ બેઆની
૨ બેઆની = ૧ પાવલી
૨ પાવલી ૧ અડધો
૨ અડધા = ૧ રૂપીઓ
૧૫ રૂપીઆ = ૧ ગેણી

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨ પાઇ = ૧ આનો
૧૬ આના = ૧ રૂપીઓ

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું.

૧૬ વીસવાસી = ૧ બદામ
૧૬ બદામ = ૧ દોકડો
૧૦૦ બદામ = ૧ આનો
૧૦૦ દોકડા ૧ રૂપીઓ.
૧૬૦૦ બદામ = ૧ રૂપીઓ.

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥ રૂપીઆભાર - ૧ અધોળ.
૪॥ જુના પૈસાભાર - ૧ અધોળ.
૪॥ ટાંક ૧ અધોળ.
૨ અધોળે ૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક ૧ પાશેર.
૨ પાશેર - ૧ અચ્છેર
૨ અચ્છેર = ૧ શેર.

૪૦ રૂપીઆભાર = ૧ શેર
૭૨ જુના પૈસાભાર - ૧ શેર
૯૬ નવા પૈસાભાર = ૧ શેર
૪૦ શેર = ૧ મણ
૫ મણ = ૧ કોથળો
૭ મણ = ૧ નાનોહારો
૧૨ મણ = ૧ માણી
૧૬ મણ = ૧ કળશી
૨૦ મણ = ૧ ખાંડી
૨૧ મણ = ૧ મોટોહારો
૨૪ મણ - ૧ ભાર

૩૦ મણુ--૧ ગાલ્લી
૩૨ મણ ૧ એડીઉં
૪૦ મણ ૧ મુડો,
૧૦૦ મણ ૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું.
૪૮ શેર ૧ ધડી
૨૦ ધડી ૧ ભાર

(૬) સોનું રૂપું તોલવાનું. (દેશી)
૬ ચોખાભાર ૧ રતી
૪ મગ ૧ રતી
૩ રતી ૧ વાલ
૧૬ વાલ =૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા ૧ તોલો
૩૨ વાલ =૧ તોલો.

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું.
૮ રતી =૧ માસો
૧૨ માસા=૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.
૧૨ નંગ = ૧ ડઝન
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુંડી)
૧૦૦ નંગ = ૧ સેંકડો
૧૦ સેંકડા = ૧ હજાર

(૯) કાગળ માપવાનું.
૨૪ તાવ-૧ ઘા (દસ્તો)
૨૦ ઘા -૧ રીમ
૧૦ રીમ ૧ ગાંસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડાં ભરવાનું.
૨ આંગળ=૧ તસુ
૧૨ તસુ =૧ ફુટ
૨ ફુટ -૧ ગજ
૨૪ તસુ =૧ ગજ
૩ ફુટ =૧ વાર
૩૬ તસુ =૧ વાર
૨૦ તસુ =૧ હાથ.

(૧૧) અંતર માપનું કોષ્ટક.
૮ ઉભાજવ=૧ આંગળ
૪ આંગળ =૧ મુઠ્ઠી
૩ મુઠ્ઠી =૧ વેંત
૨ વેંત =૧ હાથ
૪ હાથ =૧ દંડ.

૨૦૦૦ દંડ =૧ ગાઉ
૪ ગાઉ =૧ જોજન
૧ ગાઉ =૨॥ માઇલ

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું.

૧૨ ઇંચ = ૧ ફુટ
૩ ફુટ = ૧ વાર (યાર્ડ)
૨૨૦ યાર્ડ = ૧ ફર્લાંગ
૮ ફર્લાંગ ૧ માઇલ

૫૨૮૦ ફુટ =૧ માઇલ
૧૭૬૦ યાર્ડ =૧ માઇલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનું.

૨૦ કાઠી=૧ વસો
૨૦ વસા=૧ વીંઘુ

કાળદર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વિપળ=૧ પળ
૬૦ પળ =૧ ઘડી
૭॥ ઘડી =૧ પહોર
૮ પહોર / ૬૦ ઘડી } = ૧ દિવસ
૭ દિવસ ૧ અઠવાડીઉં
૧૫ દિવસ=૧ પખવાડીઉં
૩૦ દિવસ- ૧ મહીનો
૧૨ મહીના=૧ વરસ
૫૨ અઠવાડીઆં ૧ વરસ
૩૬૦ દિવસ ૧ વરસ

---

૬૦ સેકંડ ૧ મિનિટ
૬૦ મિનિટ=૧ કલાક
૨૪ કલાક =૧ દિવસ
૩૬૫ દિવસ =૧ વરસ

---

૧ ઘડી =૨૪ મિનિટ
૧ પહોર= ૩ કલાક

પ્રકરણ ૩. પોણાનું મુખગણિત.

મનોયત્ન ૩.

૧) અર્ધો ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૦॥। ગજ લુગડું હતું, બીજું ૦॥। ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?

૩) ૨૭ માં ૦ાા ઉમેરું તો કેટલા થાય ?
૪) ૬૨ા મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦ાા મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા ?
૫) ૪૫+૦ાા; ૪૭ા+૦ાા; ૩૭ા+૦ાા; ૬૯ાા+૦ાા કેટલા ?
૬) ૦ાા+૪૦ા; ૦ાા+૬ાા; ૦ાા+૪૭ા; ૦ાા+૭૨ કેટલા ?
૭) કઈ સંખ્યામાંથી ૦ાા લઈએ તો ૪૫ાા, ૪૮, ૩૮ા ને ૭૦ા રહે?
૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૯) ૧ા શેર દૂધમાંથી ૦ાા શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૦) મારી પાસે રૂ. ૦ા છે, તેમાં શું ઉમેરું તો રૂ. ૦ાા થાય ?
૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬ા હતા, તેમાંથી રૂ. ૦ાા ખોવાઇ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?
૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦ાા ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?
૧૩) ૬૫ા-૦ાા; ૬૭ા-૦ાા; ૪૮ાા-૦ાા; ૬૩-૦ાા કેટલા થાય ?
૧૪) ૧૭×૦ાા; ૨૩×૦ાા; ૪૭×૦ાા; ૯૯×૦ાા; ૬૭×૦ાા કેટલા ?
૧૫) એક તપેલામાં ૦ાા મણ દૂધ માય તો એવા ૮ તપેલામાં કેટલું માશે ?
૧૬) એક રૂપીઆનું ૦ાા ગજ તો રૂ. ૫૭નું કેટલું ?
૧૭) ૦ાા ગજનું એક ગજવું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાશે ?
૧૮) રૂ. ૦ાાનું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
૧૯) એક આનાનું ૦ાા શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
૨૦) એક છોકરાને રૂ. ૦ાા આપીએ તો ૨૭ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?
૨૧) એક શીશીમાં ૦ાા શેર સાકી માય તો ૬૮ શીશીમાં કેટલી માશે ?

૨૨) મહીને ૦॥। મણ ચોખા જોઇએ તો ૨૭ મહીનામાં કેટલા જોઇએ?
૨૩) એક માણસને ૦॥। શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલું જોઇએ ?
૨૪) એક શેર અંજીરનો રૂ. ૦॥। પડે તો ૧૨ શેરનું શું બેસે ?
૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ?
૨૭) ૫૯ પોણું ? ૬૯ પોણું ? ૭૯ પોણું ? ૪૯ પોણું કેટલા ?
૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.
૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.
૩૧) એક કડીઓ દરરોજ રૂ. ૦॥। કમાય તો ૩૯ કડીઆ ૮ દિવસમાં શું કમાશે ?
૩૨) રૂ. ૧૩॥।ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું ?
૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?
૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?
૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા થશે ?
૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?
૩૭) રૂ. ૩૩માંથી પોણો રૂપીઓ કેટલાને અપાય ?
૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?
૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો રૂ. ૪૫ થાય ?
૪૦) ૦॥। ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો રૂ૭॥। ગજનું શું ?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો એકની શી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૩૯ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬। ગજ કપડામાંથી ०॥। ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ. ૨૭ના ૩૬ રૂમાલ મળે તો એક રૂમાલનું શું ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૧। ? કેટલા પોણે ૭૨॥। ?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો ૩૩॥। થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ०॥। શેર ચંદી જોઇએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલશે ?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી પોણો પોણો પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ०॥। આનાનું શેર કોળું મળે તો રૂ. ०॥।નું કેટલું આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણી સો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?

સવાયાનું મુખગણિત.

મનોયત્ન ૩.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩॥। માં ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૮॥। રૂપીઆ હતા ને મારા ભાઈ ૧। રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮॥।+૧।, ૬૭॥+૧।, ૫૬।+૧।, ૭૦+૧। કેટલા ?
૫) ૧।+૪૫, ૧।+૪૭॥, ૧।+૩૬।, ૧।+૭૮॥। કેટલા ?
૬) રૂ. ૭૮॥। છે તેમાંથી ૧। રૂપીઓ ખરચ્યો તો શું રહ્યું ?

૭) રૂ. ૪૫માંથી ૧। રૂ. ધર્માદા કર્યો તો કેટલા રહ્યા ?

૮) ૭૮।।।-૧।, ૫૭।।-૧।, ૩૬।-૧।, ૧૦૦-૧। કેટલા ?

૯) ૪૦-૩૮।।।, ૬૮।।।-૬૭।।, ૮૨।।-૮૧।, ૭૧।-૭૦ કેટલા ?

૧૦) સવા રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨।। રૂપીઆ થાય ?

૧૧) રૂ. ૩।। છે; ૫ રૂપીઆ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?

૧૨) ૯૯×૧।, ૭૫×૧।, ૬૯×૧।, ૫૯×૧।, ૭૯×૧। કેટલા ?

૧૩) ૩૭×૧।, ૬૭×૧।, ૯૫×૧।, ૭૦૦×૧।, ૯૦૦×૧। કેટલા ?

૧૪) ૧। રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે ?

૧૫) એક બંડીમાં ૧। ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે ?

૧૬) એક મજુર રોજ ૧। રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?

૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧। શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા મણ થાય ?

૧૮) રોજ ૧। શેર લોટ વપરાય તો ૩૦ દિવસમાં કેટલો વપરાય ?

૧૯) એક છોકરો ૧। શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?

૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧। મણનું શું બેસશે ?

૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૩) ૯૯×૧।થી ૭૯×૧। સુધી ઉલટા બોલો.

૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઇએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨૫) રૂ. ૧।નું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

૨૬) એક આનાનું ૧। શેર કોળું મળે તો રૂ. ૩)નું કેટલું આવશે ?

૨૭) હું ૪૧ માણસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારું કુલ લેણું કેટલું હશે?

૨૮) એક શેર કારેલાંનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંનું શું આપવું પડશે ?

૨૯) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણ સાકરના રૂ. ૧૭ા બેસે તો ૮ મણનું શું બેસે ?

૩૨) કેટલા પાવલાં મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦ા રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦ા કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાં સવા રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?

૩૭) સવા શેર વેગણનો એક આનો તો ૫૮ાા શેર વેગણનું શું ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧ા રૂપીઓ લેખે દરજીને મેં ૪૩ાા રૂપીઆ આપ્યાં ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ઢગલીઓ થશે ?

૪૦) એક તાકામાં ૩૭ાા ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણ થશે ?

૪૧) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો એક ટોપીની કેટલી કિંમત પડી ?

૪૨) કેટલીવાર સવા લઈએ તો ૮૮ાા; ૭૩ાા; ૪૭ા; ૧૦૭ા; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧ા આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫ આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨॥ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬ા ? કેટલા સવા ૪૮॥ ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨॥ રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૪૮) ૧ા આને શેર આદુ મળે તો ૧ા રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૪.

૧) પૈસો એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર, રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું ને સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર ઘી લીધું એમાં શું સમજ્યા ?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ? કેટલા પૈસા મૂકવા ?
૫) ૨॥ રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
૬) ૪॥ પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે ?
૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઈ ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકકી વખતે કેટલું લેવું ?
૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય ?
૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪॥ પૈસાભાર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૨) ૪॥ પૈસાભાર બદામમાં ૨॥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર ક્યા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૪ નવટાંક, ૨ અધોળ એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર ને પાશેર કેટલું ?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેર કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ?

૨૨) અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું ?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી પણ શીશીમાં અચ્છેર માય છે. તો શીશી ભરવાને બીજી કેટલી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું ?

૨૬) પોણોશેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?

૨૭) એકલા રૂપીઆથી પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય ?

૨૯) પોણોશેર કોની કોની બરાબર છે ?

૩૦) પોણેશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું ?

૩૧) શેરમાંથી કેટલું લઇએ તો પોણોશેર રહે ?

૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા ? પાશેરા કેટલા ? નવટાંકા કેટલા ? અધોળા કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે ?

૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરો, અચ્છેરો, અને શેરીઓ બનાવો.

૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.

૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય ? ০॥ શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું ?

૩૭) ૧૬ અધોળ તે કેટલા શેર ? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના, ০॥। શેરના અને ૧। શેરના અધોળ કેટલા ?

૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે પાશેરા કેટલા મૂકવા? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા?

૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે એનો ભાર કેટલો ? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય ?

૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મૂકી છે ને સામા પલ્લામાં પાશેરો મૂકયો છે તો કેટલું તોળાશે ?

૪૧) ૨॥ પાઇની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શું બેસે ?

૪૨) ૨॥ આનાનું શેર દૂધ આવ્યું ત્યારે ০॥ શેરનું શું આપવું ?

૪૩) ૧૩ આને શેર બદામ મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?

૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?

૪૫) શેરમાં ૪।। પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણોશેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?

૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો છ શેર થાય ?

૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? એક પૈસાનું કેટલું આવે ?

૪૮) ૮ પાઇનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?

૪૯) ૨।। શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?

૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆભારની બરાબર છે ?

૫૨) ૧। શેર ને ૫ રૂપીઆભારના રૂપીઆભાર કેટલા ?

૫૩) ૪ પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?

૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?

૫૫) ૨૦ રૂપીઆભાર તે કેટલા નવા પૈસાભારની બરાબર છે ?

૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧।। શેર થાય ?

૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?

૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪।। પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?

૬૦) અચ્છેર બદામ, ૫ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધા તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો એક શેર વજન થાય ?

૬૧) પોણોશેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું ?

૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ?

મણની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૫.

૧) મણના શેર કેટલા ? કેટલા શેરનો મણ ? શેરના રૂપીઆભાર ?
૨) ૧ા મણના શેર કેટલા ? ૦ાા મણના શેર કેટલા ?
૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે ? અને સવા મણથી કેટલું ઓછું ?
૪) ૧ાા મણમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલું રહે ?
૫) ૩૮ શેર ૦ાા મણથી કેટલું વધારે ? અને મણમાં કેટલું ઓછું ?
૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણ કેટલા ?
૭) મણની દસશેરી કેટલી ? પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ? અધમણીઆ કેટલા ?
૮) ૨ાા મણ ૭ શેરના શેર કેટલા ?
૯) ૧ા મણની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ?
૧૦) ૧ાા મણમાંથી પાંચશેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧ા શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?
૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૩) ૨ાા મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું ? પાંચશેરથી કેટલીવાર તોળવું ?

૧૫) મારે મણ દાળ જોઇએ છે. તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?

૧૬) અધમણીઓ, દસશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?

૧૭) ০ાા મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું ?

૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલું થયું ?

૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરથી કેટલી વખત તોળવું ?

૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય ? મણનો ૧૬ મો ભાગ શું ?

૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય ?

૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું ?

૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?

૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અધોળ કેટલા ? મણના અધોળ કેટલા ?

૨૫) ૧ાા મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ? અને ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ?

૨૬) શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ છે ?

૨૭) ૨ાા મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય ?

૨૮) ০ાા મણમાં ૪ાા શેર ઓછું તે કેટલું ?

૨૯) પાવલાના ૨ાા શેર ચોખા મળે તો મણનું શું ?

૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું પડયું ?

૩૧) રૂ. ૪૧ એ મણ ઘી મળે તો ০ાા મણનું શું ?

૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તે કેટલા થાય ?

૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરથી કેટલી વખત તોળી આપવું? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું?

૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ૦ાા મણ થાય?

૩૫) ૨ાા મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા?

૩૬) કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨ાા મણ જેટલો થાય?

૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે, તેનાથી ૨ાા શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું, અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૪૦) ઉપલા કાટલા વડે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? અચ્છેરનું બમણું કેટલું? પાશેરનું બમણું કેટલું? નવટાંકનું બમણું કેટલું? અધોળનું બમણું કેટલું? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? દશશેરનું બમણું કેટલું? પાંચશેરનું બમણું કેટલું? અઢીશેરનું બમણું કેટલું? સવા શેરનું બમણું કેટલું?

અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો શેરનું શું ? જ. રૂ. ૨)
પાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું શું ? જ. રૂ. ૨)
નવટાંકનો રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું શું ? જ. રૂ. ૨)
અધોળનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું શું ? જ. રૂ. ૨)

અધમણનો રૂ. ૧) પડે તો મણનું શું ? જ. રૂ. ૨. દશશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અધમણનું શું ? જ. રૂ. ૨) પાંચશેરનો રૂ. ૧) તો દસ શેરનું શું ? જ. રૂ. ૨) અઢીશેરનો રૂ. ૧) પડે તો પાંચશેરનું શું ? જ. રૂ. ૨) સવાશેરનો રૂ. ૧) તો ૨॥ શેરનું શું ? જ. રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધું ? જ. બમણું. કિંમત કેટલા ગણી આપી ? જ. બમણી. બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. બમણી. ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. ચારગણી. આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. આઠ ગણી.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઇએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું કેટલું ? અચ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું કેટલું ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનું અડધું કેટલું ? દસશેરનું અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઢીશેરનું અડધું ? સવાશેરના અધોળા કેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું શું બેસે ! જ, રૂ. ०॥. અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥. પાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું શું બેસે ! જ. રૂ. ०॥. નવટાંકનો રૂ. ૧) પડે તો અધોળનું શું બેસે ! જ. રૂ. ०॥. અધોળનો રૂ. ૧) બેસે તો અડધા અધોળનું અથવા* સવા રૂપીઆભારનું શું પડે? જ. રૂ. ०॥

મણનો રૂ. ૧) પડે તો અધમણનું શું બેસે ! જ. રૂ. ०॥.
અધમણનો રૂ. ૧)પડે તો દસશેર કે ०। મણનું શું બેસે?જ.રૂ.०॥.
દસશેરનો રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું શું બેસે ! જ. રૂ. ०॥.
પાંચશેરનો રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું શું બેસે ! જ. રૂ. ०॥.
અઢીશેરનો રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું શું બેસે ? જ. રૂ. ०॥.
સવાશેરનો રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું શું બેસે ? જ.રૂ. ०॥.

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો કેટલામો ભાગ લીધો ! જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો? જ. અડધો ભાગ. વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ! જ. ०॥ ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે. જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો

ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨ મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેંમો ભાગ. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? **જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.**

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. ચોથો ભાગ મળે.

આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ? **જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજન મળે.**

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧I રૂપીઆભાર=૦II અધોળ થાય છે. માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધોળા થઇ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય. તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭II રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા અને શેરની અઢીશેરી કેટલી ? ૨૭II÷૧I=૨૨, ૨૨×૦II=૧૧ અધોળ. ૨૭II÷૧I=૨૨, ૨૨×૦II=૧૧ અઢીશેરી.

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

સૂચના:—હિસાબ વ્યાવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

મનોયત્ન ૬.

૧) ૫ શેરના રૂ. ०॥≡ તો મણનું શું ?
૨) દસશેરના ૯ આના તો ૨ મણનું શું ?
૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ०॥ આનાનું કેટલું ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ०॥ આનાનું કેટલું ?
૫) રૂ. ०॥નું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
૬) રૂ. ०॥=નું મણ તો રૂ. ०)=નું કેટલું ?
૭) રૂ. ૧)નું ૧। શેર તો ૨। મણ ૮॥ શેરનું શું ?
૮) રૂ. ૨॥એ મણ તો ૨૭॥ રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે ?
૯) રૂ. ૮)નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૦) રૂ. ૨૧)નું ૧। મણ ૨॥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧॥ શેરનું શું ?
૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬। શેરનું શું ?
૧૪) મણના ૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૫) રૂ. ૨૫)નું ૧॥ મણ તો ૭॥ મણનું શું ?
૧૬) ૩ મણના ૩॥ રૂપીઆ તો ૨૭ મણનું શું ?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું ?

૧૮) ०॥ મણ ૭ શેરનો ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨૪)નું ૬૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૧) રૂ. ૧ાનું ૧॥ મણ તો ૯૩॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭ા આનાનું કેટલું ?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો ૧૮॥ આનાનું કેટલું ?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ०ાનું શેર તો ૧ા મણનું શું ?
૨૭) રૂ. ૨ાનું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
૨૮) ૫ શેરનો ૧ા રૂપીઓ તો ૧॥ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧)નું ૧॥ મણ તો ૨૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૧)નું ०॥ શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૧) રૂ. ०ાનું શેર તો ૬ા રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૨) રૂ. ०)ાનું અધોળ શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૧)નું ૧॥ મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧)ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧ા રૂપીઆની કેટલી ?
૩૫) રૂ. ૧॥ની ૨॥ શેર બરફી મળે તો રૂ. ૩૬ ની કેટલી આવે ?
૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨॥ મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે એક માણસે કેટલું પીધું હશે ?
૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧ા મણની કેટલી ચઢશે ?

૩૯) રૂ. ૧ની ૨૩ શેર જુવાર મળે ૦ા મણ ૮ાા શેરનું શું બેસશે ?
૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨ા રૂપીઆમાં કેટલી આવશે ?
૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે ?
૪૨) રૂ. ૧)નું ૦ાા શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦)નું કેટલું ?
૪૩) ૧ા શેરના ૭ા રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?
૪૪) ૧ા શેરના ૭૫ પતાસાં ચઢે તો ૨ા શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?
૪૫) મણ કારેલાના ૨ા રૂપીઆ તો ૦ાા મણનું શું ?
૪૬) રૂ. ૬)નું ૧ા મણ તો ૧ મણનું શું ?
૪૭) ૨ા મણના ૧૨ા રૂપીઆ તો મણનું શું ?
૪૮) ૪ પાઈની એક પેન તો ૮ આનાની કેટલી ?
૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો ૧૨ આનાનું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૧૬ાનું ૧ા મણ તો ૧૩ાાનું રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૧) ૨ા મણના ૧૨ા રૂપીઆ તો ૭ા રૂ.નું કેટલું ?
૫૨) ૪ શેરનો ૧ા રૂપીઓ તો મણનું શું ?
૫૩) રૂ. ૯)નું ૧૩ા મણ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬ાનું ૧૩ મણ તો ૩૭ા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૫) ૨૧ શેર ચાના રૂ. ૨૬ા બેસે તો રૂ, ૩ાામાં કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનું શું ?
૫૭) રૂ. ૨ાથી રૂ. ૭૨ા રૂપીઆ એ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧ાાની એક એવી ૭૩ા રૂપીઆની કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩ાામાં રૂ. ૧ાા કેટલીવાર છે ?
૬૦) રૂ. ૧ા એ રૂ. ૭૩ાામાં કેટલીવાર છે ?
૬૧) રૂ. ૪)નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?

૬૨) રૂ. ૫)નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
૬૩) રૂ. ૮)નું શેર તો રૂ. ૬)નું કેટલું ?
૬૪) રૂ. ૯)નું શેર તો રૂ. ૨નું કેટલું ?
૬૫) રૂ. ૪ાનું શેર તો રૂ. ૨નું કેટલું ?
૬૬) રૂ. ૨ાનું શેર તો રૂ. ૪૦)નું કેટલું ?
૬૭) રૂ. ૧નું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?
૬૮) રૂ. ૧ાનું શેર તો રૂ. ૪૯ાનું કેટલું ?
૬૯) રૂ. ૧નું શેર તો રૂ. ૪૮ાાનું કેટલું ?
૭૦) રૂ. ૦ાાનું શેર તો રૂ. ૯ાાનું કેટલું ?
૭૧) રૂ. ૨ાનું શેર તો રૂ. ૫૨ાનું કેટલું ?
૭૨) રૂ. ૦)≈ાનું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૭૩) રૂ. ૦)≈નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૭૪) રૂ. ૧નું ૧૦ શેર તો ૧ાા મણનું શું ?
૭૫) રૂ. ૩)નું ૦ાા મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૭૬) રૂ. ૦ાનું ૧ા શેર તો ૧ાા મણનું શું ?
૭૭) રૂ. ૨ાનું શેર તો મણનું શું ?
૭૮) રૂ. ૨ાાનું શેર તો ૧ નવટાંકનું શું ?
૭૯) રૂ. ૯નું શેર તો પાશેરનું શું ?
૮૦) રૂ. ૨ાનું શેર તો દસ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૧) રૂ. ૮)નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું ?
૮૨) રૂ. ૪ાાનું શેર તો ૮ અધોળનું શું ?
૮૩) રૂ. ૭ાાનું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ?
૮૪) રૂ. ૧૭ાાનું શેર તો ૨ પાશેરનું શું ?

૮૫) રૂ. ૨૧)નું એક શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૬) રૂ ૨ાનું શેર તો ૦ાા શેરનું શું ?
૮૭) રૂ. ૫ાનું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું ?
૮૮) રૂ. ૨ાાનું શેર તો દોઢ અચ્છેરનું શું ?
૮૯) રૂ. ૩ાનું શેર તો ૬ નવટાંકનું શું ?
૯૦) રૂ. ૨૨ાાનું ૨ાા શેર તો ૯ રૂપીઆનું શું ?
૯૧) રૂ. ૦ાનું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૯૨) રૂ. ૦ાા નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૯૩) રૂ. ૦ાાાનું ૨ાા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૯૪) રૂ. ૦)=નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ શેરનું શું ?
૯૫) રૂ. ૧૫)નું ૭ાા રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શુ ?
૯૬) રૂ. ૧૧)નું મણ તો ૪ અઢીશેરીનું શું ?
૯૭) ૩ આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૯૮) રૂ. ૦)=નું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૯૯) રૂ. ૦)=ાાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૧૦૦) રૂ. ૦ા-નું ૨ા શેર તો મણનું શું ?
૧૦૧) ૨ાા શેરના ૩ આના તો ૦ાા મણનું શું ?
૧૦૨) પાશેરનો ૧ાા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧ા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૪) ૨ા આનાનું નવટાંક તો ૧ અચ્છેરનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૨ાાનું ૧ શેર તો રૂપીઆભારનું શું ?
૧૦૬) ૧ાા મણના રૂ. ૮) તો ૧૫ શેરનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૫)નું મણ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૧૦૮) રૂ. ૮)નું મણ તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૧૦૯) રૂ. ૦ાાા≈નું શેર તો ૧ા શેરનું શું ?
૧૧૦) રૂ. ૦ાા≈નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૧૧) ૧ા આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧ા મણ ૩ શેરનું શું ?
૧૧૨) ૧૦ રૂપીઆભારના ૩ આના તો શેરનું શું ?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦ાાા મણનું શું ?
૧૧૪) રૂ. ૦)≈ાનું ૧ા શેર તો મણનું શું ?
૧૧૫) ૨ાા શેરનો રૂ. ૧) તો ૧ાા મણનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦ા≈નું શેર તો મણનું શું ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનુ શું ?
૧૧૮) ૨૭ પાઇનું શેર દૂધ મળે તો ૨૭ આનાનું કેટલું ?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭ાા આના તો શેરનું શું ?
૧૨૦) રૂ. ૧ાા એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ. ૧૨ાાનું મણ તો ૨ાા રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
૧૨૨) એક આનાનું ૦ાાા અધોળ ઘી મળે તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૨૩) રૂ. ૦)-નું અધોળ ઘી મળે તો રૂ. ૦ાાનું કેટલું ?
૧૨૪) ૨ાા શેરના ૩ આના તો શેર ૦ા≈નું શું આપવું ?
૧૨૫) ૧ા શેર દૂધનો એક આનો તો રૂ. ૧ાનું કેટલું ?
૧૨૬) એક આનાનું ૨ાા શેર તો ૨ાા મણનું શું ?
૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૧૨૮) રૂ. ૦ા≈નું ૨ાા શેર તો રૂ. ૫ા નું કેટલું ?
૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ ૩ ધાનું શું ?
૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦ાાા શેર તો મણનું શું ?

૧૩૧) ૬ આનાનું ૨ા શેર તો મણનું શું ?

૧૩૨) ૫૬ દોઢપાઈ વટાવીએ તો કેટલી પાઈ આવશે ?

૧૩૩) ૩૭ા મણના કોઠારમાંથી ૧ા મણના કેટલા ટોપલા ભરાશે ?

૧૩૪) મારી પાસે ૩૧ા મણ અનાજ છે, કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?

૧૩૫) રૂ. ૦ાા કેટલી વાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?

૧૩૬) રૂ. ૭૨માં ૦ાા રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૧૩૭) રૂ. ૦ાા વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?

૧૩૮) રૂ. ૫૫માંથી ૦ાા રૂપીઆની એક, એવી કેટલી ચોપડી આવશે શું બચશે ?

૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ. ૩ાા, બીજે દિવસે રૂ. ૧ાા, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨ા અને ચોથે દિવસે રૂ. ૧ા= ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો.

૧૪૦) ૩ાા મણ જુવાર, ૨ા મણ ઘઉં અને ૬ા મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪ા મણ ૫ શેર ઘઉંમાંથી ૧ા મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા.

૧૪૨) ૩૭ા શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧ા મણ થાય ?

૧૪૩) ૧૫ માઈલ ચાલતાં ૭ા કલાક લાગે તો ૭૨ માઈલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?

૧૪૪) રૂ. ૧)નું ૧ાા વાર કપડું મળે તો રૂ. ૭૦૦)નું કેટલું આવશે ?

૧૪૫) ૭૧ પાઘડીના રૂ. ૧૭ાા બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું

૧૪૬) રૂ. ૨)≡નું મણ ૦ ૭ાા શેર તો રૂ. ૦ા≡નું કેટલું ?
૧૪૭) ૨૯ આનાની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?
૧૪૮) ૧ાા રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૫ તસુનું શું ?
૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી તો ૯ નારંગીનું શું ?
૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે ?
૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪ાા રૂપીઆ તો ૩ તસુનું શું ?
૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી ૩. ૦ાા વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?
૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧ાા આપતાં રૂ. ૪૯ાા ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?
૧૫૪) એક નિશાળમાં ૩૫ પેંડા વહેંચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય ત્યારે છોકરા કેટલા હશે ?
૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ, ૩૫, ૭૨. ૧૦૮ ને ૧૪૪ આવે ?
૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઇ આપતાં રૂ. ૧)ની પાઇ વપરાઈ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?
૧૫૭) ૬૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧ાા શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?
૧૫૮) રૂ. ૧ાા છે. **બીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક"**ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા "મુખગણિત શિક્ષક" આવશે ?
૧૫૯) રૂ. ૩૭ાામાં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું બેસશે ?
૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩ાા બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે ?
૧૬૧) ૧૭ મણ બટાટાના રૂ. ૪૨ાા તો રૂ. ૧૫)માં કેટલા મણ ?
૧૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨ાા વહેંચ્યા તો ૧૫ માણસના ભાગને કેટલા રૂપીઆ થશે ?

૧૬૩) ૪૭ ખુરશીના રૂ. ૧૧൭ાા બેઠા તો ૬૯ ખુરશીનું શું બેસશે ?

૧૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડીને બદલે રૂ. ૨ાાં વાળી કેટલી ચોપડી આપવી ?

૧૬૫) રૂ. ૮ાા માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫)માં કેટલા આવશે ?

૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬) બચાવું છું તો રૂ. ૨૩૪) બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે ?

૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦) તો ૩૬ મણનું શું ?

૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩ાા તો રૂ. ૫)માં કેટલી કેરી આવશે ?

૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૩૬ તો ૫૧ મણનું શું ?

૧૭૦) ૧૩ના ઘોડા રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે ?

૧૭૧) રૂ. ૩૫માંથી રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી નોટો આવે ને શું વધે ?

૧૭૨) રૂ. ૨ાા વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ૦ાાા વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ ?

૧૭૩) કઇ સંખ્યાને ૧ાાથી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?

૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરશી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ ?

૧૭૫) હું બજારમાં કેટલાક પૈસા લઇ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી અને ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા; તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઇ નીકળેલો ?

તા. ૧૫-૮-૧૯૨૨.

સમાપ્ત.